

Leon Kruczkowski

ŚMIERĆ

GUBERNATORA

Leon Kruczkowski

Ur. 28.VI.1900 r. w Krakowie, zmarł 1.VIII.1962 r. w Warszawie. Z wykształcenia chemik, pracował do 1930 r. w przemyśle naftowym i cementowym oraz w szkolnictwie zawodowym na terenie Zagłębia Dąbrowskiego. W 1933 osiadł w Krakowie, poświęcając się działalności społeczno-kulturalnej w organizacjach lewicowych (m. in. w TUR) oraz pracy literackiej. Jako publicysta współpracował m. in. z „Gazetą Literacką” i „Wiadomościami Literackimi” oraz z pismami lewicy społecznej „Naprzód”, „Lewar” i „Lewy tor”, „Po prostu”, „Sygnały”; występował z krytyką mieszczańskiej obyczajowości, demaskował nacjonalizm i faszyzację życia politycznego, propagował idee socjalistyczne („Człowiek i powszechność” 1936, „Dlaczego jestem socjalistą?”, „W klimacie dyktatury” 1938). Uczestnik kampanii wrześniowej wzięty do niewoli, okres okupacji spędził w hitlerowskich obozach jenieckich. Po powrocie do kraju został w 1945 r. członkiem KRN; 1945–1948 wiceminister kultury i sztuki, od 1947 poseł do sejmu, 1949–56 prezes ZLP, od 1957 członek Rady Państwa. Członek prezydium Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju (od 1949 r.) i Światowej Rady Pokoju (od 1950 r.), odznaczony w 1953 r. międzynarodową Leninowską nagrodą pokoju; 1950 i 1955 wyróżniony państwową nagrodą artystyczną. Dorobek publicystyczny okresu powojennego zgromadził w tomach „Spotkania i konfrontacje” 1950, „Prawo do kultury” 1952, „Wśród swoich i obcych” 1954.

Czołowe miejsce w polskiej literaturze społeczno-rewolucyjnej okresu międzywojennego zajmują powieści Kruczkowskiego, zwłaszcza głośna budząca żywe dyskusje powieść historyczna „Kordian i cham” (1932); podjął w niej Kruczkowski – na przykładzie powstania listopadowego – polemikę z utrwaloną przez polską literaturę romantyczną oceną ówczesnej rzeczywistości historycznej i dokonał krytycznej analizy niepowodzeń ruchu wyzwoleńczego, odsłaniając społeczne źródła tragicznego konfliktu, dzielącego szlacheckich ideologów powstania i obojętne wobec niego masy chłopskie. W powieści „Pawie pióra” (1935) zobrazował strukturę klasową wsi galicyjskiej przed I wojną światową, demaskując jednocześnie konserwatywny sens hasel ludomańskich; w „Sidlach” (1937) przedstawił sytuację społeczną międzywojennej inteligencji w latach kryzysu.

Z czasem główną formą wypowiedzi literackiej Kruczkowskiego stał się dramat. W 1935 r. wystawiona została w Warszawie jego adaptacja sceniczna „Kordian i cham” oraz sztuka „Bohater naszych czasów” (Daubmann), będąca satyrą na stosunki w Niemczech hitlerowskich (w nowej wersji temat ten został opracowany w 1938 jako „Przygoda z Vaterlandem”).

Wybitne miejsce we współczesnej dramaturgii polskiej zajęła powojenna twórczość Kruczkowskiego. Obok aktualnej tematyki, związanej z rewolucyjnymi przekształceniami społeczno-politycznymi w Polsce Ludowej („Odwety” 1948, „Odwiedziny” 1955), podejmuje pisarz – w utworach utrzymanych w zintelektualizowanej, niekiedy metaforycznej formie – problematykę bardziej uniwersalną, dotyczącą przede wszystkim wyboru moralno-ideowego. W głośnie wystawianej na wielu scenach europejskich sztuce „Niemcy” (1949 przeprowadził wnikliwą analizę procesu faszyzacji społeczeństwa niemieckiego i obnażył bezsilie liberalnego humanizmu mieszczańskiego w epoce gwałtownych konfliktów historycznych. W dramacie „Juliusz i Ethel” (1954) ukazał heroizm ludzi wiernych do końca swym przekonaniom ideowym. Do tematyki niemieckiej sięgnął ponownie w „Pierwszym dniu wolności” (1960) podejmując moralno-filozoficzną problematykę, wiążącą się z antynomią wolności ludzkiej i konieczności historycznej. Zagadnienie władzy i konfliktu między polityką, a moralnością jest przedmiotem ostatniej jego sztuki „Śmierć Gubernatora” (1961), w której fatalistycznemu pojmowaniu historii przeciwstawia ideę jej czynnego i odpowiedzialnego kształtowania.

Zarliwy, zaangażowany ideowo moralista, podejmujący węzłowe problemy społeczne i narodowe, był Kruczkowski twórczym kontynuatorem tego nurtu polskiej literatury, który wywodził się z rewolucyjnych tradycji romantyzmu, a później znalazł wyraz w dziełach Wyspiańskiego i Zeromskiego. (WEP t. 6 str. 208)

Leon Kruczkowski

ŚMIERĆ GUBERNATORA

Reżyseria
JERZY ZEGALSKI

Scenografia
ANNA RACHEL

Muzyka
JERZY BAUER

Asystent reżysera
BOLESŁAW NOWAK

OBSADA:

Gubernator	WOJCIECH PILARSKI
Żona	URSZULA MODRZYŃSKA
Córka	ALEKSANDRA KRASOŃ
Syn	JAN KASPRZYKOWSKI
Narrator	JAN ZDROJEWSKI
Eminencja	ZYGMUNT ZINTEL
Prefekt	BOHDAN MIKUĆ
Prokurator	JÓZEF ZBIRÓG
Kamerdyner	BOLESŁAW NOWAK
Więzień	ZYGMUNT MALAWSKI
Chłopiec	WOJCIECH PISAREK
Dziewczyna	ILONA BARTOSIŃSKA
Grabarz I	MARIAN STANISŁAWSKI
Grabarz II	STANISŁAW SZYMCZYK
Dama	DAGMAR FONIOK
Kobieta	BARBARA WALKÓWNA

Przy egzemplarzu: Maria Pilarska
Przedstawienie prowadzi: Teresa Dembińska

TEATR NOWY

Zamówienia na bilety przyjmuje Biuro Organizacji Widowni, tel. 219-58. Kasa Teatru czynna codziennie prócz poniedziałków w godz. 10,00–19,00 bez przerwy, tel. 219-58, ul. Więckowskiego 15.

W repertuarze

DUŻA SCENA

ul. Więckowskiego 15

S. Levitt

PROCES O ANDERSONVILLE

R. N. Nash

ZAKLINACZ DESZCZU

Eurypides

MEDEA

B. Brecht

DOBRY CZŁOWIEK Z SECZUANU

T. Rittner

WILKI W NOCY

Molier

DON JUAN

S. Żeromski

DZIEJE GRZECHU

MAŁA SALA

ul. Zachodnia 93

wg D. Diderot

KUBUŚ FATALISTA

H. Ibsen

UPIORY

S. Beckett

CZEKAJĄC NA GODOTA

L. Gershe

MOTYLE SĄ WOLNE

S. I. Witkiewicz

W MAŁYM DWORKU

W przygotowaniu

O. Wilde

BRAT MARNOTRAWNY

A. Osiecka, M. Małecki

APETYT NA CZERESNIE

ZE ZBIORÓW

Augusta Brodnicka

Dyrektor teatru
JERZY ZEGALSKI

Zastępca dyrektora
RYSZARD STEFAŃCZYK

Kierownictwo literackie
KRYSTYNA BOBROWSKA

Konsultant programowy
WŁADYSŁAW ORŁOWSKI

Kierownik muzyczny
ANNA PŁOSZAJ

Kierownik Biura
Organizacji Widowni
MARIA HUNIEWICZ

Kierownik techniczny
KAROL STOLARCZYK

Brygadier sceny
MARIAN ANTCZAK

Główny elektryk
RYSZARD STANISZEWSKI

Exemplarz bezpłatny